

Postoje i drugi svemiri. Volimo ih gledati ali volimo živjeti kao da ne postoje. Zašto?

Ne bi bilo sasvim točno reći kako se mi pravimo da ne postoje. Točnije je tvrditi da možemo neočekivano uspješno živjeti po više različitih, a često i kontradiktornih principa. Dakle i kada shvatimo da postoje drugi svemiri mi nastavimo po svome. Zadivljujuća sposobnost!

Iako znamo da postoje različiti svjetovi mi živimo kao da smo jedini postojeći, te naravno, i jedini mogući svemir.

- Zašto nas neki prozori zanimaju više od drugih?

Imamo veliku moć da brzinom svjetlosti ispeglamo sve nabore i neurednosti onoga što smo odabrali kao svoju stvarnost. Bez te sposobnosti možda ne bismo preživjeli. Možda bi nam od previše stvarnosti pregorili osigurači. Zato spoznajemo stupnjevito. Vidimo samo onoliko koliko naš razum, naša svijest u tom času može podnijeti.

Zato je vrlo teško pokazati nam nešto što još ne znamo. Gledamo u prozore kroz koje se vide svjetovi isti ili tek neznatno drugačiji od svijeta u kojem živimo. One ostale ne primjećujemo.

- Kako onda pokazati nešto novo?
- Vrlo teško, jer za ono što ne poznajemo nemamo oblik, ne znamo riječ. Nemamo mrežu pojmova. Nemamo odgovarajuću spoznajnu zamku u koju bi se pridošlica ulovio.

Previdim i zaboravam sve što ne odgovara mojoj slici svijeta. Ne radi se o moralnim pitanjima već o pitanjima percepcije i obrade percipiranog. Ono što trenutno ne možemo obraditi, ono što se ne uklapa u postojeći koncept mi pohranjujemo ili odbacujemo. Ista kao i svaku drugu neprobavljenu hranu.

Nika Radić već godinama traži drugi put, drugi komunikacijski kanal. Rekla bih da je u toj našoj priči najrestriktivniji racijo pa da ga ona pokušava zaobići služeći se snažnim i moćnim percepcijama prostora. Kretanje kroz prostor izmiče potpunoj racionalnoj kontroli, sadrži neke univerzalne principe koji su očito plod interakcije, plod osobina samoga prostora. To

djelomice otvoreno komunikacijsko polje Nika posvaja kao moguće polje rada i komunikacije...

- Čini se da je iskustvo prostora nezavisno od obrazovanja, kulture ili interesa za umjetnost. Vjerujem da ako se uspijemo sporazumjeti na toj razini to može postati polazište za dalje...

Rekla mi je to još prije par godina u povodu nekih svojih radova u koje se, u stvari, ulazilo, koje se, zapravo, percipiralo iznutra. Gledatelj je bio prisiljen i doslovno i preneseno ući u rad, morao je sudjelovati. Rad bez primatelja nije postojao. Jer ga je primatelj trebao doživjeti i svojim proprioceptivnim osjetilima, senzornim sustavom kostiju i mišića. Na tom su nivou radovi bili i interaktivni jer ih je primatelj svojim prisustvom pokretao.

Ovoga su puta to voajerski radovi. Radovi koji definiraju granicu. Voajeri nikada ne sudjeluju, ono što ih određuje kao voajere je neugrožena konzistentnost njihovog svemira. Gotovo cijelo tradicionalno evropsko slikarstvo polazi od voajerskog koncepta „slike kao prozora u drugi svijet“. Tek suvremenost unosi ideju participacije koja još uvijek, nakon pola stoljeća, među širom publikom stvara nelagodu.

- Oprostite, samo gledam.

Zašto ne vole sudjelovati, a promatrati vole? Zašto se čim sudjelujemo osjećamo neugodno razotkriveni? Zašto se ne volim osjećati razotkrivena a tako čeznem da me drugi shvate? Sudjelovanje, čini mi se, ugrožava neprikosnovenu jedinstvenost vlastitog svemira. Stvarnost je možda kako je to naslutila suvremena teorijska fizika participatorni fenomen. Kažu da prije no što mjerite nema svemira, ničega što biste nazvali objektivnom stvarnošću.

Ova Nikina izložba perforira granice našega svemira i zapravo ga tako čini vidljivim. *Vrata, ustajanje* se otvaraju od primatelja prema prostoru drugoga. Ali su *Vrata, Starigrad* okrenuta u suprotnom pravcu, ona su okrenuta prema nama samima i mi postajemo onaj drugi promatrani svemir.

U tom je smislu najzanimljiviji *Prozor*, on je sama granica. A ako kažemo da postoji granica znači da postoji i ono drugo iza nje. Da bi drugi svemiri postojali mora postojati granica.

Možemo percipirati samo ono što ima granice, našoj je spoznaji bezgraničnost nedohvatljiva.

Marina Viculin